

Hunnebo 1:647, Askum och Tossene socken, Sotenäs kommun, Västra Götalands län

Arkeologisk utredning inom detaljplaneområde Hällebo 2

Stig Swedberg

Kulturlandskapet rapporter 2016:5

**Hunnebo 1:647, Askum och Tossene socken,
Sotenäs kommun, Västra Götalands län**

Arkeologisk utredning inom
detaljplaneområde Hällebo 2

Stig Swedberg

Kulturlandskapet

Administrativa uppgifter

Fastighet: Hunnebo 1:647, Askum och Tossene socken, Sotenäs kommun, Västra Götalands län

Länsstyrelsebeslut dnr: 431-23199-2015

Uppdragsgivare: Sotenäs kommun

Fältarbetstid: 2016-06-01 - 2016-06-13

Projektnummer: 1602-1

Projektansvarig: Annika Östlund

Fältansvarig: Stig Swedberg

Övrig fältpersonal: Andreas Toreld och Annika Östlund

För personalens meriter hänvisas till Kulturlandskapets hemsida.

Underkonsulter: Tanums Maskinstation

Undersökningsområdets storlek: 71 500 m²

Belägenhet i SWEREF 99 TM: Norr 6 482 500 m, Öst 284 300 m

Höjd över havet: 30-50 meter

Arkiv: Kulturlandskapet

Dokumentationsmaterial: Mätfiler, fotografier, beskrivningar.

Digitalt dokumentationsmaterial förvaltas av Kulturlandskapet.

Fynd: Har ej omhändertagits.

Hunnebo 1:647, Askum och Tossene socken, Sotenäs kommun, Västra Götalands län**Arkeologisk utredning inom detaljplaneområde Hällebo 2**

Kulturlandskapet rapporter 2016:5

© Kulturlandskapet 2016

Författare: Stig Swedberg

Foton: Där fotograf ej anges är bilder tagna av fältpersonalen.

Omslagsbild framsida: Kranhål inom lämning 1602:1. I bakgrunden syns en av de uppställda kranarna på Stenhuggerimuseet. Foto mot nordväst.

Bild baksida: Andreas vid schakt 25 beläget inom den västra av de två boplatser som framkom vid utredningen.

Orienteringskarta: Framställd av Kulturlandskapet med data från Map Maker, FMIS samt Länsstyrelsen i Västra Götaland.

Topografisk grundkarta samt plankarta: Tillhandahållen av beställaren.

Övriga kartor och situationsplaner: Framställda av Kulturlandskapet.

Redigering och layout: Ingemar Bengtsson

Tryck: Nordbloms Trycksaker AB, Hamburgsund

Sökord: Tvärpilspets, avslag, boplat, stensättning, grav, stenindustrilämningar, sentida ristning, Bohuslän

Kulturlandskapet

Ekelidsvägen 5

457 40 FJÄLLBACKA

www.kulturland.se

kontakt@kulturland.se

Innehåll

Sammanfattning	5
Syfte	7
Utredningsområdet	7
<i>Natur- och kulturmiljö</i>	7
Tidigare undersökningar	7
Metod	7
Utredningsresultat	9
<i>Schakt</i>	11
<i>Fynd</i>	12
<i>Anläggningar</i>	13
<i>Lämningar</i>	14
<i>Övrigt</i>	17
<i>Analysresultat</i>	18
Tolkning	18
Antikvarisk bedömning	20
Förslag på ytterligare åtgärder	20
Källor	22
Bilagor	23
1. <i>Schakt</i>	24
2. <i>Fynd</i>	26
2. <i>Lämningar</i>	27

Hunnebo 1:647, Askum och Tossene socken, Sotenäs kommun, Västra Götalands län

Arkeologisk utredning inom detaljplaneområde Hällebo 2

Sammanfattning

Sotenäs kommun avser att detaljplanlägga ett område öster om Hunnebostrand inom fastigheten Hunnebo 1:647, Sotenäs kommun, benämnt Hällebo 2. Länsstyrelsen har utifrån topografi och fornlämningsförekomst bedömt att en arkeologisk utredning behövs för att ta reda på om någon okänd fornlämning berörs av aktuellt arbetsföretag.

Utredningsområdet är beläget i den bohuslänska kustzonen. Området består av hällmark och skog. Inom skogsmarken finns ett våtmarksområde. Dessutom finns en del redan exploaterad mark inom detaljplaneområdet. Totalt beräknas utredningsområdet till cirka 72 000 m².

Vid utredningen togs 25 schakt upp. En anläggning framkom i schakt 8, och fynd framkom i 17 schakt. Bland fynden fanns en tvärpilspets samt spån. Anläggningen utgjordes av en urladad hård. Inom ett av schakten fanns ett fyndförande transgressionslager.

De två boplatserna är belägna på olika men överlappande nivåer, varför de delvis kan vara samtida. Den äldre av boplatserna är dock belägen på så höga nivåer att den berörs av den mesolitiska transgressionsfasen. Det innebär att boplatserna bör dateras till mellan 7 500- 4 500 f Kr.

Stensättningen var raserad, men en koncentration av stenar kvarligger.

Stenindustrilämningarna gav ett enhetligt intryck och bör vara delar av gemensam produktion av storsten. De kan troligen dateras till före första världskriget.

Som ett resultat av den arkeologiska utredningen har tre fornlämningar samt sju övriga kulturhistoriska lämningar anmälts till FMIS. Fornlämningarna utgörs av två boplatser, KUL

1602:8 och 9, och en stensättning, KUL 1602:3. De övriga kulturhistoriska lämningarna utgörs av sex brott/täkt (stenindustriområden), KUL 1-2 och 4-7, samt en ristning (medeltid/historisk tid), KUL 1602:10.

Kulturlandskapet anser att planen i första hand ska anpassas efter framkomna lämningar. I det fall exploateringsplanerna fortsatt kommer att beröra de nyupptäckta boplatserna KUL 1602:8 respektive 9 anser Kulturlandskapet att dessa bör förundersökas.

Stensättningen, KUL 1602:3, berörs inte av exploateringen men kommer att vara lättillgänglig från de nya bostäderna. För att skydda den från framtida skadegörelse är det av särskild vikt att den skyltas eller på annat sätt skyddas.

Vid det fortsatta planarbetet bör stenindustrilämningarna ägnas särskild uppmärksamhet på grund av dess tydliga koppling till ortens historia, dess pedagogiska potential samt närheten till Stenhuggerimuseet.

Syfte

Sotenäs kommun avser att detaljplanlägga ett område öster om Hunnebostrand inom fastigheten Hunnebo 1:647, Sotenäs kommun. Detaljplaneområdet heter Hällebo 2. Länsstyrelsen har utifrån topografi och fornlämningsförekomst bedömt att en arkeologisk utredning behövs för att ta reda på om någon okänd fornlämning berörs av aktuellt arbetsföretag. Kulturlandskapet har därför fått i uppdrag att utföra en arkeologisk utredning inom området, *illustration 1*.

Målen för en arkeologisk utredning är i första hand deskriptiva (planerings- och beslutsunderlag). När utredningen är klar ska alla lämningar inom området vara kända och bedömda avseende fornlämningsstatus. Målgrupper för utredningen är i första hand företagare, länsstyrelsen, andra myndigheter samt undersökare.

I Rio Kulturkooperativs Handlingsplan 2011 förs diskussioner om hur grupper och individers formande av materiell kultur och landskapet kan tolkas i en social kontext.¹ Frågeställningar som ansågs viktiga att försöka klargöra genom utredningen angavs till:

- Vad kan platsen säga oss om samhällets organisering?
- På vilket sätt har postdepositionella och tafonomiska processer påverkat materialet?

Utredningsområdet

Natur- och kulturmiljö

Utredningsområdet är beläget i den bohuslänska kustzonen. Området består av hållmark och skog. Inom skogsmarken finns ett våtmarksområde. Dessutom finns en del redan exploaterad mark inom detaljplaneområdet. Totalt beräknas utredningsområdet till cirka 72 000 m² fördelade på skogsmark cirka 50 000 m² respektive hållmark cirka 22 000 m². Sankmarken samt tomtmark utgör resterande del.

Under historisk tid har området inte varit uppodlat.

Områdets skogsklädda delar ansluter till fyndplatser och hållristningslokaler. I anslutning till utredningsområdet finns ett röse, Tossene 207, en boplat, Tossene 331, en boplatvall, Tossene 423, en fyndplats för dolk och skära av flinta, Tossene 362, samt två hållristningar, Tossene 32 och 684. Söder om området finns tre fyndplatser, Tossene 760, 966 och 967, för stenredskap och avslag vilka framkom vid utredning 2004. Dessa föranledde inga vidare antikvariska åtgärder. I en åker sydost om utredningsområdet finns en boplat, Tossene 361, samt en fyndplats, Tossene 360, bestående av skärva respektive stenxya .

Väster om området finns ett stenbrott som numera hyser Stenhuggerimuseet i Hunnebostrand. I anslutning till detta och även på övriga hållmarksytter finns stenindustrilämningar, främst i form av brottytor och skrotstensupplag.

Tidigare undersökningar

Området har inte varit föremål för arkeologiska undersökningar tidigare. Sydväst om utredningsområdet genomförde Bohusläns museum en arkeologisk utredning 2004.² Vid denna framkom en stenxya av Lihultstyp samt 17 bitar slagen flinta, varav fem noterades som svallade. Fynden framkom i områden som ansågs skadade av sentida täkt och dumpning. Av detta skäl rekommenderades att inga vidare antikvariska åtgärder skulle genomföras trots fynden.

Metod

Vid utredningen inventerades hela området avseende fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar. Där så befanns lämpligt togs schakt upp med grävmaskin, om möjligt med dubbel skopbredd i de flesta fall dock med enkel. I de schakt som togs upp i våtmarken användes metalldetektor. Fokus lades särskilt vid:

- Lägen för stenåldersboplatser.
- Depositioner i våtmark.
- Att identifiera strukturer som kunde knytas till stenindustrihistorien.

1 von der Luft & Magnusson 2011 (red.)

2 Åberg 2004

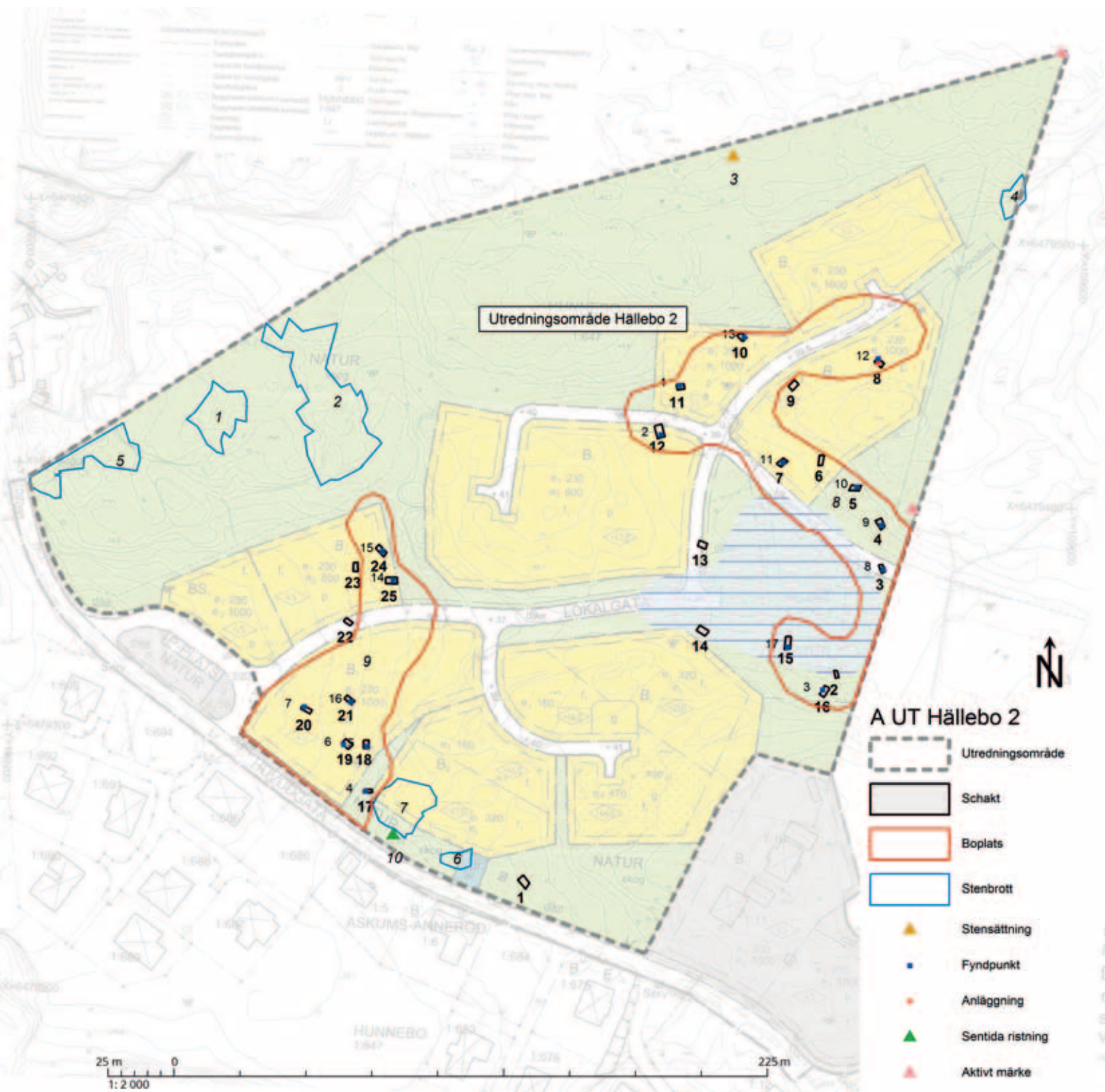

Illustration 2. Utredningen resulterade i tio lämningar vilka anmälts till FMIS. Av dessa har tre bedömts som fornlämningar, stensättningen 3 samt boplatserna 8 och 9.

På grund av områdets topografi, skog och markblöta var det delvis svårt att utreda genom schaktgrävning med maskin. Terrängen var på sina ställen kuperad, skogen stod bitvis tät och vid våtmarken var det trots torkan mycket sankt.

Grävmaskinen som användes var liten (3,5 ton) för att lättare kunna ta sig fram i trånga och blöta partier. För att maskinen skulle kunna ta sig fram togs ett mindre antal träd och grenar ned. Trots svårigheterna bedömdes det i fält som att

Illustration 3. Schakt 22 i den västra delen av området. Andreas rensar fram en profil. Foto mot norr.

mjukmarksområdena givit så entydiga resultat avseende schaktningen att inga provgröpar behövdes tas upp.

Ett område i sydöstra delen av planområdet är privatägt och i samband med fältarbetet visade det sig att markägaren inte ville att marken skulle omfattas av utredningen varför denna yta utgått ur utredningsområdet.

Anläggningar, lämningar och schakt mättes in med DGPS, beskrevs och fotograferades. Lagerföljden i schakt dokumenterades. Under utredningen dokumenterades miljöer och arbetet löpande genom fotografering. Schaktning avbröts när fynd framkom i schakten, endast tre schakt grävdes djupare än 0,4 meter. Framkomna fynd noterades och kvarlämnades i respektive grävenhet.

Efter avslutat rapportarbete kommer primärdokumentation att översändas till Bohusläns museum.

Dokumentationsmetod för stenindustrilämningar följer beskrivningen i Sten.doc³, och an-

gavs i undersökningsplanen till *Metod 1: Detalj-analys*. Denna metod är dock onödigt detaljerad och arbetskrävande för ett utredningsskede. Vid utredning är metod 2 eller 3 lämplig. Vid denna utredning användes *Metod 3: Generell områdesbeskrivning*. Den omfattar en beskrivning av större områden av relativt enhetlig karaktär. En enklare arkivsökning genomförs, där minst de lokala arkiven kontrolleras. Kranhål och arbetsplatser har dock mätts in och redovisas på karta.

Utredningsresultat

Utredningen utfördes under fyra dagar i juni, i torrt och klart väder. Vid utredningen togs 25 schakt upp. En anläggning framkom, i schakt 8, och fynd framkom i 17 schakt. Två boplatser, en stensättning, en sentida ristning samt sex stenindustriområden har rapporterats till FMIS, *illustration 2*.

I områdets östra del består marken framförallt av en grusig och stenig sand, med enstaka moränförkomster. Vid våtmarken övergår underlaget till silt alternativt lera. I den västra

³ Algotsson och Swedberg 2004.

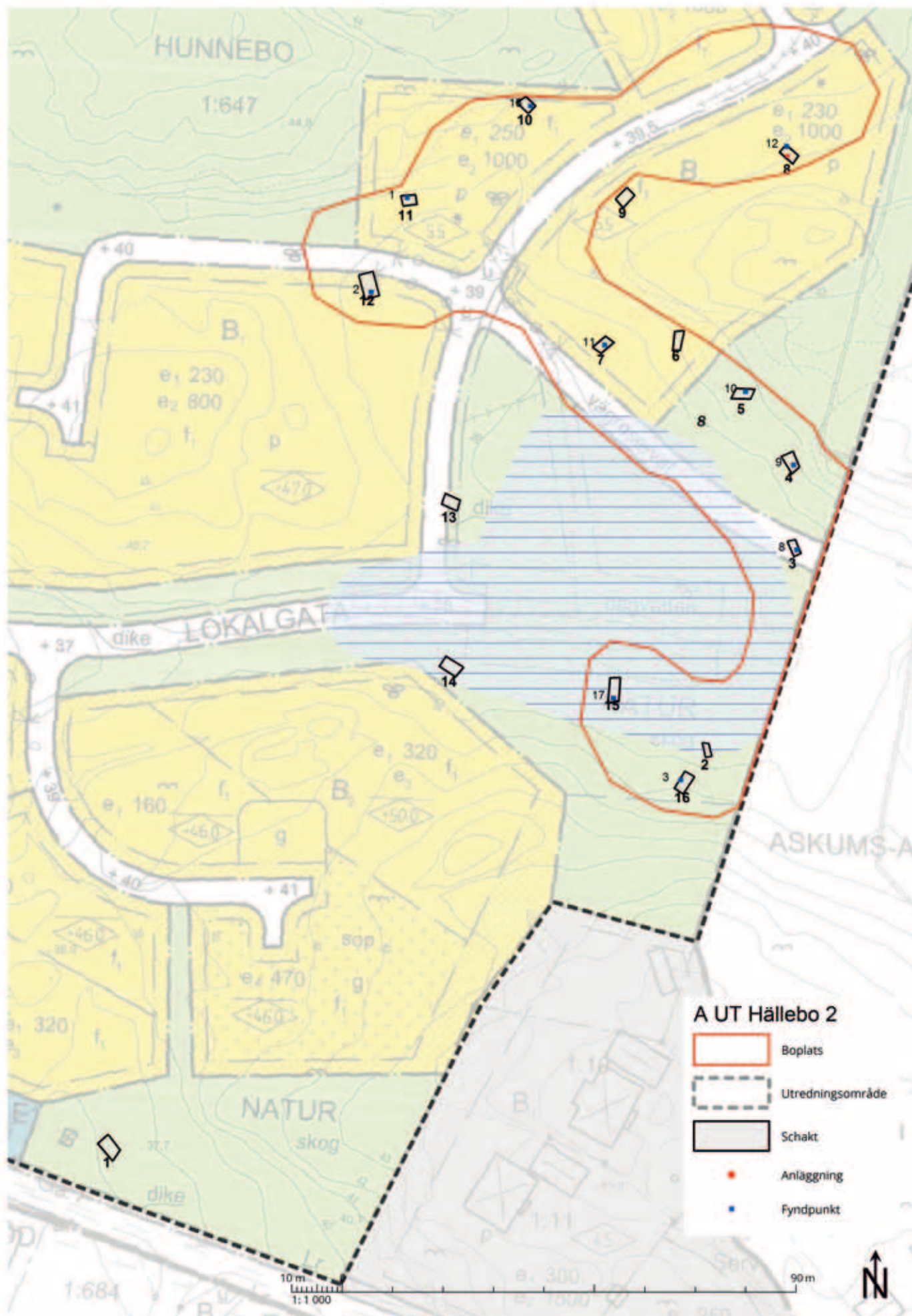

Illustration 4. Schakt 1-16 med fyndförekomster och anläggningen i schakt 8 markerad. Det område som anmälts till FMIS som boplats KUL 1602:8 är också markerat.

Illustration 5. Schakt 11 med en mycket tydlig fyndförande inlagringszon. Denna bör höra till slutskedet av den mesolitiska transgressionsperioden. Foto mot söder.

delen finns en tendens till att sanden är mer humös i de lägre partierna men blir mer grusig och stenig i de högre partierna, *illustration 3*. I denna del förekommer relativt omfattande partier med morän.

I anslutning till stensättningen, KUL 1602:3, noterades ytterligare stensamlingar utanför utredningsområdet. Dessa har inte rapporterats till FMIS, men omnämns i beskrivningen av stensättningen. Vidare noterades ett område med stenindustriella lämningar öster om utredningsområdets nordligaste hörn. I den östra gränsen för utredningsområdet, tillika fastighetsgräns, framkom två gränsmärken i aktiv gräns. Dessa har inte rapporterats till FMIS, men de är en del av områdets kulturhistoria.

Kartstudierna visar att området förmodligen ej varit uppodlat under historisk tid, det finns heller ingen uppgift om stenindustri inom området i kartmaterialet.⁴

Schakt

Vid utredningen togs 25 schakt upp, *bilaga 1* samt *illustration 2*. Schaktningen företogs inom tre välvgränsade skogsområden mellan hållmarksområdena.

Schakt 1 togs upp i ett mindre skogsparti, cirka 1000 m² stort. I schaktet fanns svallade flintstycken. Det gick inte att avgöra om de varit slagna, varför de ej registrerades som fynd. Området var stört av stenindustriverksamhet, väganläggning samt kabelnedläggning och kopplingskiosk för el, *illustration 4*.

Schakt 2-16 togs upp i ett skogsparti, cirka 13 000 m² stort, i och runt våtmarken i östra delen av utredningsområdet, *illustration 4*. Schakt 2, 3, 14 och 15 togs upp inom våtmarken. Schakt 2 och 15 var mycket blöta och vattenfylldes efter varje skoptag. I dessa schakt utgjordes botten av lera/silt. Schakt 3 och 14 var betydligt torrare, de förldades också medvetet till partier som verkade torrare, underlaget var här sand respektive grus. I schakt 3 och 15 framkom fynd av slagen flinta. I övriga schakt inom området utgjordes underlaget av

4 Rikets allmänna kartverks arkiv 1937 och 1976.

sand vilken var mer eller mindre grusig/stenig. Då schaktningen avbröts efter att fynd framkommit är dock flera av schakten grunda, 0,15-0,25 meter djupa. I schakt 4, 5, 7, 8, 10, 11 och 16 framkom också fynd av slagen flinta. Några av flintorna i schakt 12 och 15 var svallade, i dessa schakt samt i schakt 8 fanns även enstaka vitpatinerade flintor. I schakt 11, vilket grävdes med dubbel skopbredd,

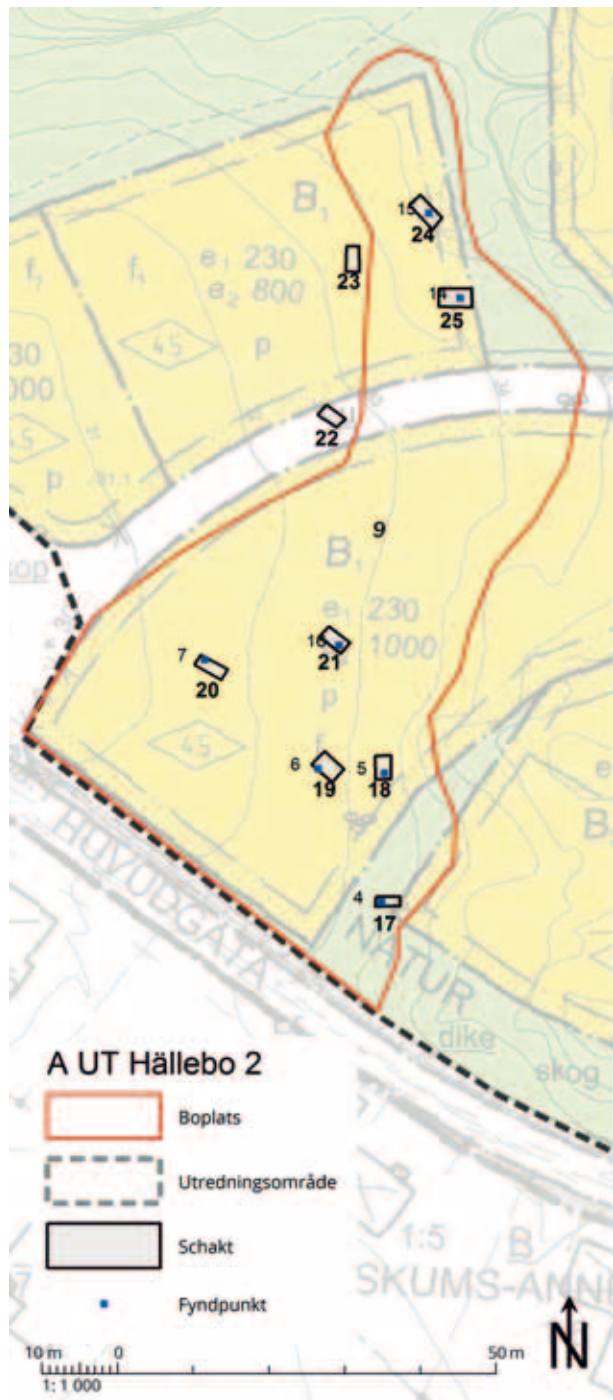

Illustration 6. Schakt 17-25 med fyndförekomster markerade. Det område som anmälts till FMIS som boplats KUL 1602:9 är också markerat.

grävdes ena halvan ned till 1,1 meters djup. I denna del kunde en tydlig inlagringszon ses på 0,35-0,6 meters djup vilken var fyndförande, illustration 5. I schakt 8 framkom en anläggning.

Schakt 17-25 togs upp i det västliga skogspartiet. Området är cirka 10 000 m² stort. Det utgörs av en sydvästsluttande slänt. En stor del av området upptas av en moränformation. Schakten i söder, nummer 17-21, hade en botten av sand eller grusig sand. De nordliga schakten, nummer 22-25, innehöll mer sten. Fynd av slagen flinta gjordes i schakt 17-21 samt 24-25. Inga fynd var svallade men ett avslag och ett splitter i schakt 20 var vitpatinerat. Inga anläggningar framkom, illustration 6.

Fynd

Vid utredningen framkom 61 fynd av slagen flinta, dessa utgörs av 1 redskap, 2 spån, 1 kärna, 12 splitter, 33 avslag samt 12 övrigt slagen flinta, tabell 1 och bilaga 2.

Från schakten inom östra delen noterades totalt 44 slagna flintor. I schakt 4 framkom ett

Tabell 1. Fynd

Schakt	Nummer	Totalt antal	Avslag	Spån	Redskap	Kärna	Splitter	Övrigt slagen
3	8	1	1	-	-	-	-	-
4	9	15	6	-	1	-	8	-
5	10	2	1	-	-	-	-	1
7	11	1	-	-	-	-	-	1
8	12	4	3	-	-	-	-	1
10	13	10	5	-	-	-	-	5
11	1	5	2	-	-	-	-	3
12	2	3	2	-	-	-	1	-
15	17	1	1	-	-	-	-	-
16	3	2	-	1	-	1	-	-
Boplats 1602:8		44	21	1	1	1	9	11
17	4	4	2	1	-	-	-	1
18	5	2	2	-	-	-	-	-
19	6	3	2	-	-	-	1	-
20	7	3	2	-	-	-	1	-
21	16	1	-	-	-	-	1	-
24	15	2	2	-	-	-	-	-
25	14	2	2	-	-	-	-	-
Boplats 1602:9		17	12	1	0	0	3	1
Totalt		61	33	2	1	1	12	12

Illustration 7. Fynd från schakt 4. Fynden var av finkornig flintkvalitet, framkom koncentrerat och representerar troligen en tillverkningsplats.

Illustration 8. Fynd från schakt 10. Samtliga fynd var brända och av finkornig flintkvalitet.

Illustration 9. Fynd från schakt 11 och det transgressionslager som framkom i detta schakt. Fynden var kraftigt svallade men två tydliga avslag kunde identifieras.

Illustration 10. Fynd från schakt 17. Avslag och spån av neolitisk karaktär.

redskap i form av en tvärpilspets, 6 avslag och 8 splitter, alla i en finkorniga typ av flinta, *illustration 7*. Fynden var koncentrerade till cirka 1 m². Bitarna representerar uppenbarligen en tillverkningsprocess. Schaktningen avbröts när fynden framkom, direkt under förnan på cirka 0,15 meters djup. I schakt 10 framkom 5 avslag och 5 övrigt slagna flintor, samtliga var brända. Det är rimligt att tolka även dessa som rest av tillverkning, *illustration 8*. I schakt 11 framkom fynden av slagen flinta i en koncentration i ett transgressionslager. Ett av avslagen utmärker sig genom att det är bifacialt slaget. Fynden från lagret var svallade, *illustration 9*. I schakt 8 framkom 1 avslag från en spånkärna, i schakt 16 1 oregelbunden kärna och 1 spån.

I schakten inom områdets västra del noterades totalt 17 slagna flintor. I schakt 17 framkom 1 spån av neolitisk karaktär, *illustration 10*. I schakt 20 fanns två vitpatinerade flintor.

Inga fynd har omhändertagits.

Anläggningar

En härd framkom i schakt 8, *illustration 11*. Den hade en fyllning av sand med enstaka kolbitar och skärvstenar. Anläggningen framkom direkt under förnan på 0,15 meters djup. Avgränsning och form var otydlig, men den hade en utsträckning av minst 0,4-0,5 meter i ytan. Härden kan beskrivas som urlakad. Fynd av 4 slagna flintor gjordes vid framrensning av eldstaden.

Illustration 11. Eldstad i schakt 8. Härden var urlakad, endast enstaka kolbitar framkom, och kunde avgränsas med hjälp av skrävig sten och en större flat sten. Foto mot nordväst.

Illustration 12. Stensättningen KUL 1602:3 närmast i bild. Ytterligare stenkoncentrationer ligger längre norrut. Stig mäter in. Foto mot norr.

Lämningar

Vid utredningen identifierades sex stenindustriområden, en stensättning samt en sentida ristning. Som ett resultat av schaktning, anläggnings- och fyndförekomst har två boplatser definierats.

Stensättningen, KUL 1602:3, är belägen i ett krönliknande läge, öster om själva krönet. Den utgörs av en skadad rest av en grav, eftersom den är skadad kan det inte uteslutas att det ursprungligen rört sig om ett röse. Den kvarvarande koncentrationen av stenar täcker ett område av 2 x 1,5 meter. Fyllningen består av stenar i ett eller två lager med en maximal höjd av 0,15 meter. I området finns ytterligare sten i mindre koncentrationer. Cirka 5 meter åt NNV, precis utanför utredningsområdet, finns ytterligare en koncentration av stenar som är knappt 3 x 3 meter i diameter, *illustration 2 och 12*.

Den sentida ristningen, KUL 1602:10, är belägen nära vägen och intill ett stenbrott, KUL 1602:7. Ristningen är mejselhuggen och består

Illustration 13. Sentida ristning KUL 1602:10. Foto mot söder.

av initialerna L H och H H samt troligen datumet 22/6 1968. Invid finns en skålgropsliknande lämning som sannolikt är samtida, *illustration 2 och 13*.

Boplatsen KUL 1602:8 är belägen i en sydvästsluttande dalgång samt runt en våtmark i områdets östra del, *illustration 2, 4 och 14*. Den skogbevuxna marken utgörs huvudsakligen av sand

Illustration 14. Schakt 4 i sluttningen ner mot våtmarken. Förnan vid schaktet har avlägsnats och den slagna flintan med bland annat en tvärpilspets framkom där tumstocken ligger direkt under förnalagret. Grävmaskinist Jocke väntar på att få lägga igen. Foto mot öster.

eller grusig sand men mindre moränpartier förekommer. Genom dalen rinner en mindre bäck ned mot våtmarken. Fynd av flinta framkom på norra och södra sidan om våtmarken samt på ömse sidor om bäcken. Inom området framkom en härd samt 44 slagna flintor mellan 38-41 meter över havet. Bland fynden fanns en tvärpilspets, en kärna, ett spån samt nio splitter. Några av flintorna var svallade. I schakt 11 kunde en tydlig inlagringszon ses. Nivån mättes in till 40 meter över havet. Boplatsens avgränsning är osäker, framförallt mot väst och nordöst. Mot öst är gränsen dragen i planområdesgränsen. Området öster om gränsen är dock ett fint boplatsläge varför boplatsen med största sannolikhet fortsätter åt det hållet.

Boplatsen KUL 1602:9 är belägen i en sydväst-sluttande dalgång. Ungefär halva sluttningen består av skogbeväxt morän, *illustration 2, 6 och 15*. Den övriga marken är stenig eller består av grusig sand. Fynden av flinta framkom i den östra och sydöstra delen av sluttningen

och koncentrerades till nivån 33-34 meter över havet. Totalt framkom 17 slagna flintor. Bland dessa fanns ett spån av neolitisk karaktär samt tre splitter. Inga av flintorna var svallade men vitpatinering förekom på två stycken. Boplatsens avgränsning mot norr och öster är osäker. Åt sydväst avgränsas boplatsen i planområdesgränsen. Sydväst om denna vidtar ett exploaterat område med väg och bebyggelse, se även under *Tidigare undersökningar*.

Stenindustrilämningarna består av sex stenbrott, KUL 1602:1-2 och 4-7, *illustration 2*. Lämning 1602:6 är kraftigt skadad av den exploatering som skett med bostadsbebyggelse och ny väg. Lämning 1602:5 ingår i det större stenbrott, Hunnebo Klöva, som Stenhuggerimuseet idag nyttjar som utställningsområde. De övriga områdena är opåverkade av nutida verksamhet. Samtliga uppvisar en likartad kronologi och produktionsprocess. Bredkilar dominerar nästan totalt som kilnings-teknik, *illustration 16*. Borrhål med remmare förekommer också i de flesta brotten. Skrotsten samt

Illustration 15. Schakt 24 i övre delen av sluttningen precis nedanför begskanten. På grund av den täta skogen förlades schakten där det var möjligt och inte alltid där det var mest önskvärt. Andreas rensar. Foto mot väst.

Illustration 16. Stig mäter in bearbetningsplatsen KUL 1602:1 B. Till vänster syns brottytan med bredkilssömmen. I främre delen av bilden ligger putsskärv och till höger skrotsten. Foto mot väster.

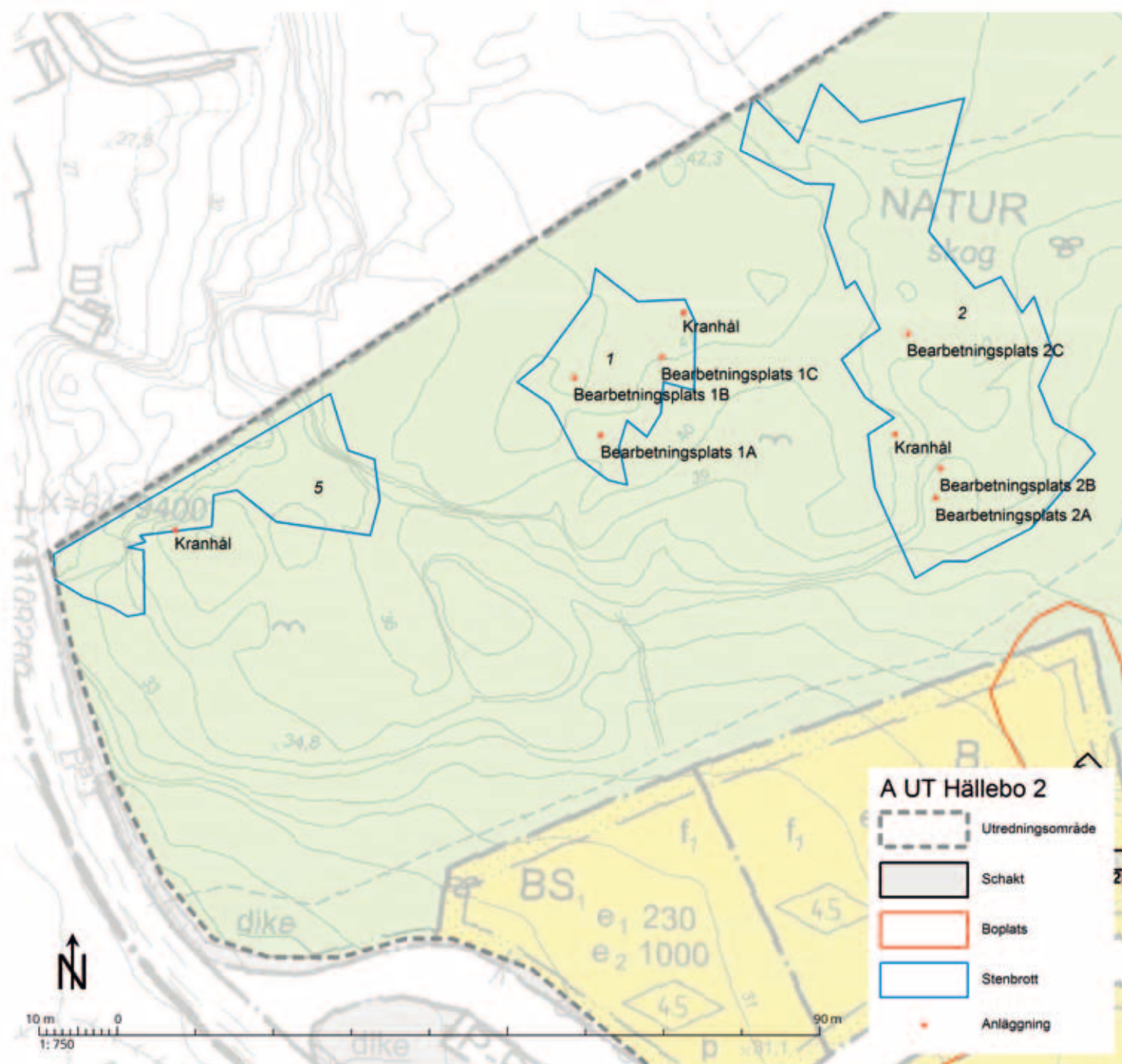

Illustration 17. Bearbetningsplatser och kranhål inom stenindustriområdena KUL 1602:1, 2 och 5.

avfall från tillverkningsprocesser finns i samtliga stenbrott utom 1602:6 vilket har rensats från allt löst stenmaterial. I tre av brotten, 1602:1, 2 och 5, finns kranhål och tydliga bearbetningsplatser, illustration 17.

Övrigt

I planområdets östra gräns noterades två gränsmärken, illustration 2. Dessa markerar en gräns som är aktiv idag. Det innebär att dessa gräns-

märken juridiskt skyddas genom brottsbalken och inte får rubbas utan tillstånd från lantmäteriet. Även om de inte juridiskt räknas som kulturhistoriska lämningar utgör de en del av områdets kulturhistoria. Märket som markerar det nordöstra hörnet är lite speciellt då det är konstruerat av huggen sten, och bör alltså ha tillkommit under 1800-talets andra hälft, illustration 18. Det har således tydliga kopplingar till stenindustrin i området.

Illustration 18. Aktivt gränsmärke konstruerat av huggen sten, i omedelbar anslutning till ett stenbrott beläget strax utanför planområdets nordöstra spets. Foto mot sydväst.

Illustration 19. Schakt 18 med fynden, vid tumstocken, precis nedanför bregskanten. Foto mot nordost.

Analysresultat

Inga naturvetenskapliga analyser har utförts i samband med utredningen.

Tolkning

Resultaten från utredningen visar att området fyllt väsentliga mänskliga behov under minst tre särskilda tidsperioder, stenålder, metalltid och historisk tid.

Under stenåldern har havsnära vikar använts till kortare eller längre uppehåll inom området. Fynden av flinta förekommer på nivåer mellan 33 och 41 meter, vilket i Sotenäs motsvarar hela den mesolitiska transgressionsfasen samt inledningen av neolitikum. Fynden kan alltså ha en spridning i tid från cirka 7 500 – 4 500 f Kr, under förutsättning att de är knutna till vattnet. Fynden av en tvärpilspets samt ett spån av neolitisk typ visar på en definitiv närvaro i slutet av tidsfasen. De svallade

slagna flintorna och den tydliga inlagringszonen i schakt 11 visar på en närvaro under den mesolitiska transgressionsfasen. Även härden i schakt 8 har troligen varit utsatt för översvämningar även om den inte utsatts för en egentlig transgression. Även det antyder en datering till transgressionsfasen eller dess slutskede. Det är rimligt att tolka den mesolitiska fasen av boplatserna som en del i en fångstbaserad nomadiserande kustkultur. Fynden av ett neolitiskt spån och en tvärpilspets kan representera ett samhälle i förändring mot mer jordbrukande och mer sedentär livsföring.

Båda boplatserna, KUL 1602:8 respektive 9, har utsatts för transgressioner eller transgressionsliknande förlopp. Boplats KUL 1602:8 har genom omlagringszonen bevisligen utsatts för minst en transgression. Dessa processer har påverkat bevarandeförhållandena för de mesolitiska boplatserna. Det kommer troligen inte att finnas några

fynd *in situ* från mesolitikum på de lägre nivåerna. Däremot innebär det att möjligheterna att finna organiskt material från mesolitikum ökar betydligt. För de neolitiska boplatserna är bevarandeförhållandena för stenföremål, träkol och keramik goda då inga odlingsåtgärder har vidtagits inom området.

Från metalltid har vi förekomsten av en, numer, raserad gravanläggning, KUL 1602:3. Att den är raserad är inget ovanligt, många gravanläggningar i kustzonen har raserats.⁵ Antalet stenar och spridningen av sten gör det troligt att det funnits minst två gravanläggningar på berget, KUL 1602:3. Anläggningen har typologiserats som stensättning men egentligen går det inte avgöra dess ursprungliga form och storlek. Den skulle kunna ingå i traditionen av kuströsen, på grund av närheten till havet. Den är dock anlagd något öster om högsta punkten, på bergsryggen, varför den troligen har orienterats mot inlandet snarare än mot havet. Förekomsten av gravar, Askum 370, 371 och 467, samt hållristningar, Askum 29, 31 och 32 och 683-686, öster om utredningsområdet är ytterligare tecken på en metalltida närvaro i området, *illustration 1*.

Från sen historisk tid 1800 – 1900-tal finns sex stenindustriella områden, KUL 1602:1-2 respektive 4-7, samt en sentida ristning, KUL 1602:10. Stenbrott nummer 6 är kraftigt påverkat av vägbyggnation och troligen rensat i samband med exploateringarna i området, varför det är svårt att närmare bedöma dess karaktär och tidsställning. Stenbrott nummer 4 och 7 var ymnigt beväxta vilket gjorde dem svårbesiktigade. Det är dock troligt att de sex brotten representerar samma tidsperiod och produktion. De karaktäriseras av användningen av bredkil (rundkil förekommer endast i brott 5) och borrhål med remmare. Vidare förekommer det putsskärvar inom samtliga områden utom brott 6. Det indikerar att det funnits arbetsplatser för bearbetning av stenen i anslutning till brotten. Sådana kunde också identifieras inom brott 1, 2 och 5. Mängden putsskärvar inom brott 7 indikerar att

bearbetning skett här även om någon specifik plats inte kunde identifieras.

Brotten är av typen småbrott, det vill säga produktionen har skett i anslutning till brottytan. Denna typ av brott är den dominerande under 1800-talet men förekommer även under 1900-talet. Remmare introduceras under 1890-talet. Bredkilar ersätts successivt av rundkilar under 1890-talet. Dock är det så att vid viss produktion är bredkilen att föredra framför rundkilen varför den är en sämre tidsmässig markör om produktionen omfattar storsten (samlingsbeteckning för konstruktionssten), vilket troligen är fallet här. Även om alla typer av sten har tillverkats i Hunnebostrandsområdet är det främst känt för tillverkning av kaj- byggnads- och kantsten.⁶ Produktionen i stenbrotten verkar vara av typen kaj- eller byggnadssten, möjligen även kantsten. Troligen har de flesta stenbrotten varit aktiva under 1890-talet, eventuellt tidigare och senare men troligen inte efter första världskriget. Område 5 utgör möjligen ett undantag då det uppenbarligen utgör en del av det större brott där Stenhuggerimuseet idag ligger. Det brottet kallades för Hunnebo Klöva och drevs av Skandinaviska Granit AB från 1932. Den del som ingår i planområdet ger dock intryck av att höra till en tidigare fas på grund av tillverkningsavfallet och kranhålet. Skandinaviska Granit AB producerade råblock i Hunnebo Klöva, först för transport till Göteborg och senare till Lahälla i Hunnebostrand. Brottet lades ner 1959 men då hade det använts av enskilda stenhuggare under ett tiotal år.⁷ Hunnebostrand var ett av de samhällen som påverkades starkast av stenindustrin. Under andra hälften av 1800-talet ökade befolkningen från 250 till 700.⁸ Under åren före första världskriget, när stenindustrin var som störst, utgjorde stenhuggarna 56% av den yrkesverksamma befolkningen i Hunnebostrand.⁹ Stenbrotten är därför en viktig del i förståelsen av samhällsutvecklingen i Hunnebostrand.

6 Persson 1984 och Östlund m fl 2008.

7 Starck respektive Walentinsson 2016.

8 Forsström 1976.

9 Persson 1984.

5 Östlund 2013 och FMIS 2016.

Illustration 20. Kran på Stenhuggerimuseet monterad i kranhåll.

Tabell 2. Stenindustrilämningar

Område		1	2	4	5	6	7
Bergart		Granit	Granit	Granit	Granit	Granit	Granit
Kronologi		1890-tal	1890-tal	1890-tal	1890-tal	1890-tal	1890-tal
Typ		Småbrott	Småbrott	Småbrott	Småbrott	Småbrott	Småbrott
Produktion		Storsten	Storsten	Storsten	Storsten	Storsten	Storsten
Teknik	Brottyta	x	x	x	x	x	x
	Bredkil	x	x	x	x	x	x
	Rundkil	-	-	-	x	-	-
	Borrhål	x	x	x	x	x	x
	Remmare	-	x	x	x	x	x
	Kranhål	x	x	-	x	-	-
	Bearbetningsplats	x	x	-	x	-	-
	Stenavfall	x	x	x	x	-	x
	Skrotsten	x	x	x	x	-	x
Status		Ursprunglig	Ursprunglig	Ursprunglig	Ursprunglig	Exploaterad	Ursprunglig
Påverkan		-	-	-	-	Väg	-
Terräng		Bergskrön	Bergskrön	Sluttning	Sluttning	Sluttning	Sluttning
Vegetation		Träd	Träd	Träd, torv	Träd	Träd	Träd, torv

Antikvarisk bedömning

Som ett resultat av den arkeologiska utredningen har tre fornlämningar samt sju övriga kulturhistoriska lämningar anmälts till FMIS. Fornlämningarna utgörs av två boplatser, KUL

1602:8 och 9, och en stensättning, KUL 1602:3. De övriga kulturhistoriska lämningarna utgörs av sex brott/täkt (stenindustriområden), KUL 1602:1-2 och 4-7, samt en ristning (medeltid/historisk tid), KUL 1602:10. Planområdets sydöstra

del har ej ingått i utredningsområdet. Mot bakgrund av utredningsresultat och kringliggande fornlämningar bedöms även denna del kunna hysa fornlämningar.

Förslag på ytterligare åtgärder

Kulturlandskapet anser att planen i första hand ska anpassas efter framkomna lämningar. I det fall exploateringsplanerna fortsatt kommer att beröra de nyupptäckta boplatserna KUL 1602:8 respektive 9 anser Kulturlandskapet att de bör förundersökas. Förundersökningsområdet bör i så fall omfatta även den dalgång som förbinder de båda områdena som boplatserna är belägna inom. Boplatz KUL 1602:8 innehåller information om transgressioner, det är möjligt att även boplatzen KUL 1602:9 gör det. Detta bör ägnas uppmärksamhet vid en eventuell förundersökning.

Stensättningen, KUL 1602:3, berörs inte av exploateringen men kommer att vara lättillgänglig från de nya bostäderna. För att skydda den från framtida skadegörelse är det av särskild vikt att den skyltas eller på annat sätt skyddas.

Vid det fortsatta planarbetet bör stenindustrilämningarna ägnas särskild uppmärksamhet genom dess tydliga koppling till ortens historia, dess pedagogiska potential samt närheten

till Stenhuggerimuseet. Med nuvarande plan kommer de mest intressanta stenindustriområdena, område 1 och 2, inte att beröras. Deras närhet till planerad bebyggelse och närheten till museet samt Soteleden innebär att stora upplevelsevärden kan skapas genom tillgängliggörande. Detta kan exempelvis bestå av skyltning och ytterligare vårdinsatser såsom röjning.

För fornlämningar gäller att de förutom själva lämningen även omges av ett så kallat fornlämningsområde. Fornlämningsområdet utgörs av ett så stort område på marken (eller sjöbotten) som behövs för att bevara fornlämningen och ge den tillräckligt utrymme med hänsyn till dess art och betydelse. Fornlämningsområdets storlek avgörs av länsstyrelsen från fall till fall.

Fornlämningar är skyddade enligt 2 kap i Kulturmiljölagen (KML) och genom miljöbalkens generella hänsynsregler, där stor vikt läggs vid hänsyn till kulturlämningar och kulturmiljöer. Ansökan om ingrepp i lämningar lämnas till länsstyrelsen.

Gränsmärken i aktuell gräns är skyddade enligt 14 kap 9 § brottsbalken. Ansökan om säkerställande av gränsmärken lämnas till Lantmäteriet.

Källor

Litteratur

Algotsson, Åsa & Swedberg, Stig	2004	<i>Sten.doc. Metod för dokumentation av lämningar från stenhuggarepoken.</i> Kulturhistoriska rapporter 1. Rio Kulturkooperativ.
Forsström, Å. G.	1976	"Hunnebostrand genom seklerna." <i>Bohusläningen</i> fredag 29 oktober 1976.
von der Luft, Magnus & Magnusson, Maria (red.)	2011	<i>Handlingsplan 2011.</i> Rio Kulturkooperativ.
Persson, Lennart K.	1984	<i>Arbete, politik, arbetarrörelse. En studie av stenindustrins Bohuslän 1860-1910.</i> Meddelanden från Historiska institutionen i Göteborg, nr 26.
Åberg, Joakim	2004	<i>Arkeologisk utredning Askum-Anneröd 1:7 m fl Askum socken Sotenäs kommun.</i> Rapport 2004:46. Bohusläns museum.
Östlund, Annika; Swedberg, Stig; Wingård, Cecilia; Olsson, Lillemor & Jerer, Conny	2008	<i>Granitindustri. En förstudie om kulturresevat för stenindustrin i Västra Götalands län.</i> Kulturhistoriska rapporter 25. Rio Kulturkooperativ.
Östlund, Annika	2014	<i>Tossene 314 och 1017, Sotenäs Kommun. Särskild undersökning.</i> Kulturhistoriska rapporter 164. Rio Kulturkooperativ.

Digitala källor

FMIS	Fornsök, http://www.fmis.raa.se Besökt 2016-06-25
------	---

Kartor

Rikets allmänna kartverks arkiv	1976	Ekonomiska kartan, Hunnebostrand
Rikets allmänna kartverks arkiv	1937	Ekonomiska kartan, Hunnebostrand SV och SO

Muntliga källor

Walentinsson, Ulf	16-07-03	Information om stenbrott i Hunnebostrand.
Starck, Carl-Johan	16-06-13	Information om stenbrottet vid Stenhuggerimuseet.

Bilagor

1. Schakt
2. Fynd
3. Lämningar

Bilaga 1. Schakt

Nr	Längd meter	Bredd meter	Minsta djup meter	Största djup meter	Markslag	Jordart	Beskrivning (måttangivelser i meter)	Fynd	Anlägg- ning
1	2,5	2	0,2	0,3	Skog	morän	Förna o-0,1; grusig sand med enstaka block. Flinta, svallad ej möjligt att avgöra om den är slagen.	-	-
2	3	1,2	0,35	0,5	Våtmark	lera	Förna o torv o-0,25; sandig silt o,25-0,35; därunder lera.	-	-
3	2,2	2	0,2	0,3	Skog/våtmark	sand	Torv/förna o-0,2; humös sand o,2-0,3; därunder grus. Avslag i övergång mellan lager 2 o 3.	ja	-
4	3	2	0,15	0,15	Skog	sand	Torv/förna o-0,15; därunder grå sand med mindre stenar.	ja	-
5	2,5	2	0,15	0,15	Skog	sand	Torv/förna o-0,15; därunder grå sand med mindre stenar.	ja	-
6	3	1,2	0,1	0,1	Skog	sand	Förna o torv; därunder sand. Mkt sten, även stora. Avbröts pga mycket sten.	-	-
7	3	1,2	0,3	0,2	Skog	sand	Förna o torv o-0,20; därunder sand. En mörkfärgning m kol o,7x0,7 ev rotbrand.	ja	-
8	3	2	0,1	0,15	Skog	sand	Förna o-0,10; grov sand med sten därunder.	ja	ja
9	2,5	2	0,1	0,15	Skog	sand	Förna o-0,15; siltig sand med block därunder.	-	-
10	2,5	2	0,2	0,3	Skog	sand	Förna/torv o-0,15; grusig sand med block därunder. Schaktet beläget intill bergvägg.	ja	-
11	3	2,2	0,4	1,1	Skog	grus	Förna o,2; sandigt grus o,15; sand med grusinslag o,25; gruslager med järnutfällning o,3-0,6 (tydlig svallzon på nivå o,35-0,6 är fyndförande), därunder lera.	ja	-
12	3	2,2	0,15	0,2	Skog	sand	Förna o-0,15; sand därunder. Fynd direkt under förnan.	ja	-
13	3	1,2	0,15	0,4	Skog	silt	Förna o-0,15; storblockigt med silt därunder,	-	-
14	3	2,2	0,4	0,9	Skog/våtmark	grus	Förna/torv o-0,3; storblockigt grus o,3-0,5; därunder blockig grusig silt, delv berg. Halva schaktet djupare.	-	-
15	3	1,2	0,4	0,45	Våtmark	silt	Förna/torv o-0,35; därunder silt. Fynd direkt under förnan.	ja	-
16	3	1,2	0,1	0,15	Skog	morän	Förna o,15; därunder silt, grus och block. Fynd framkom vid rensning av block.	ja	-
17	3	1,2	0,15	0,3	Skog	grus	Förna/torv o-0,2; därunder grusig humös sand.	ja	-
18	3	2	0,3	0,3	Skog	grus	Förna/torv o-0,1; därunder grusig humös sand.	ja	-

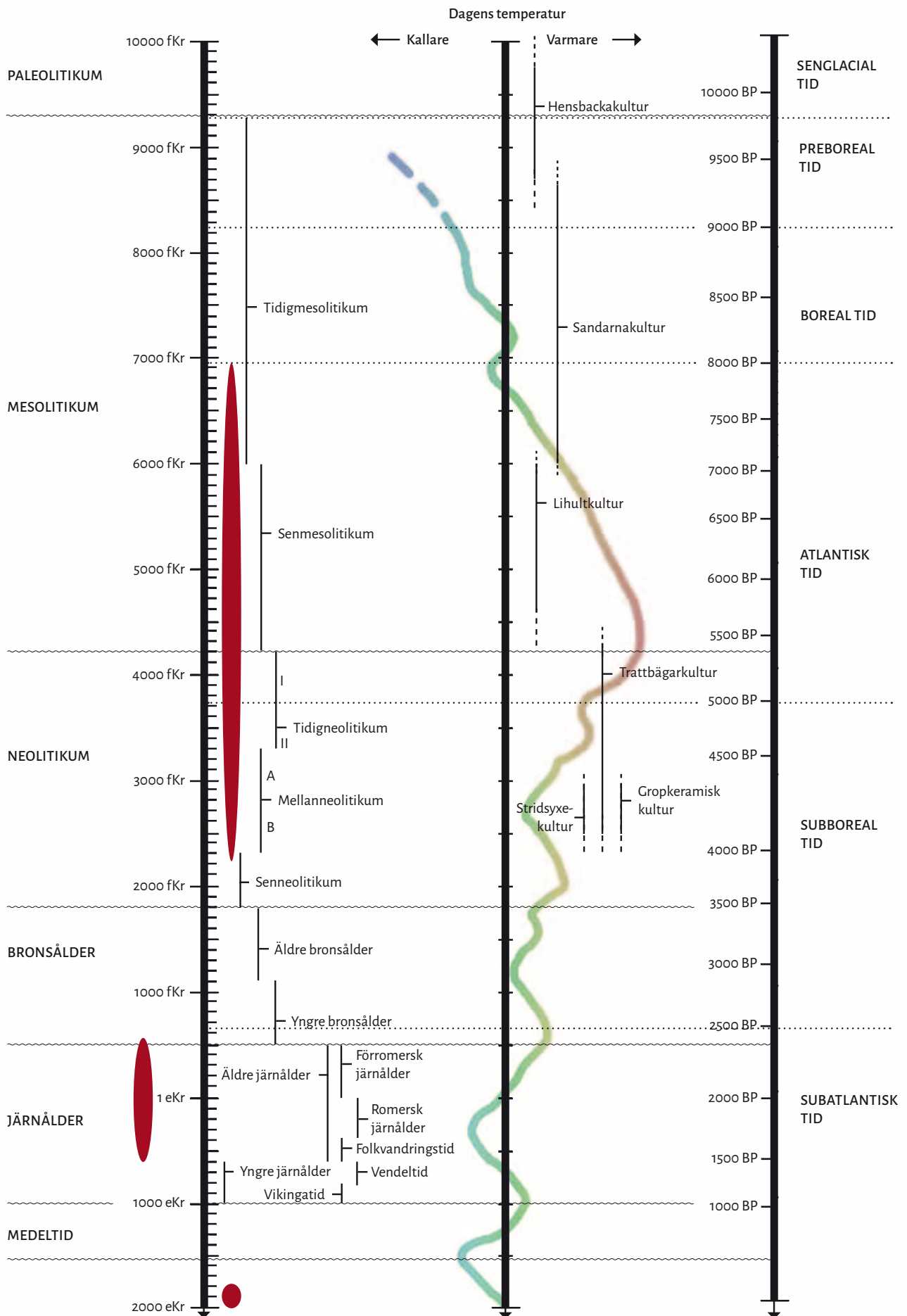
Nr	Längd meter	Bredd meter	Minsta djup meter	Största djup meter	Markslag	Jordart	Beskrivning (måttangivelser i meter)	Fynd	Anlägg- ning
19	3	2	0,15	0,2	Skog	sand	Förna o humös torv 0-0,1; därunder humös sand. Ingen sten, men ngt grus.	ja	-
20	3	1,2	0,1	0,2	Skog	sand	Förna o humös torv 0-0,05; därunder grusig sand. Ingen sten, men ngt grus.	ja	-
21	3	1,2	0,7	0,7	Skog	sand	Förna o humös torv 0-0,1; därunder grusig sand. Övergång på 0,6 dj t ljusare, annars samma.	ja	-
22	2,5	1,2	0,3	0,3	Skog	sand	Humös förna 0-0,05, mörkbrun sand 0,05-0,25, därunder grusig sand.	-	-
23	3	1,2	0,2	0,25	Skog	sand	Förna 0-0,1, stenig mörkbrun sand.	-	-
24	3	1,2	0,05	0,3	Skog	grus	Förna 0-0,1, därunder stenigt grus.	ja	-
25	3	2	0,05	0,3	Skog	grus	Förna 0-0,1, därunder stenigt grus. Några block.	ja	-

Bilaga 2. Fynd

Schakt	Nummer	Material	Kommentar	Tot antal	Avslag	Spån	Redskap	Kärna	Splitter	Övrigt slagen
3	8	Flinta	Tunt, fem avspaltningssärr, delvis motstående. 5x3,5x0,6 cm st. Finkornig flinta.	1	1	-	-	-	-	-
4	9	Flinta	1 tvärpil, 6 avslag, varav 4 mm-tunna, 8 splitter. Finkornig flinta	15	6	-	1	-	8	-
5	10	Flinta	1 avslag, 1 övrigt slagen.	2	1	-	-	-	-	1
7	11	Flinta	-	1	-	-	-	-	-	1
8	12	Flinta	3 avslag, varav 1 är från en spånkärna, 7x4x2,5 cm. På avspaltningssytan finns tvårgående avspaltningssärr. Ytterligare 1 som bär karaktär av att vara del av samma tillverkningsprocess. Dessa tre kom vid framrensning av hårdan. 1 övrigt slagen, patinerad.	4	3	-	-	-	-	1
10	13	Flinta	5 avslag, 5 övrigt slagna, samtliga brända.	10	5	-	-	-	-	5
11	1	Flinta	3 övrigt slagen, 2 avslag. Ett stort avslag 6x3x2,5 cm, bifacialt slagen. Samtliga svallade.	5	2	-	-	-	-	3
12	2	Flinta	2 avslag vitpatinerade (1 lätt svallat), 1 splitter. Samtliga i finkornig flinta.	3	2	-	-	-	1	-
15	17	Flinta	-	1	1	-	-	-	-	-
16	3	Flinta	1 kärna (oregelbunden) och 1 spån, 3x1x0,5 cm, med gångjärnsstopp. Finkornig flinta.	2	-	1	-	1	-	-
17	4	Flinta	2 avslag, 1 övrigt slagen, 1 spån av neolitisk karaktär med stor rak plattform, 5.5x2,5x0,8 cm.	4	2	1	-	-	-	1
18	5	Flinta	2 avslag varav 1 av finkornig flinta, 5,5x4x1 cm stort.	2	2	-	-	-	-	-
19	6	Flinta	2 avslag varav 1 av finkornig flinta, 4x2,5x1 cm, samt 1 splitter.	3	2	-	-	-	1	-
20	7	Flinta	2 avslag och 1 splitter. 1 avslag o splitter vitpatinerat. Finkornig flinta.	3	2	-	-	-	1	-
21	16	Flinta	-	1	-	-	-	-	1	-
24	15	Flinta	2 avslag.	2	2	-	-	-	-	-
25	14	Flinta	2 avslag.	2	2	-	-	-	-	-
Totalt				61	33	2	1	1	12	12

Bilaga 3. Lämningar

Nr	Typ	Längd meter	Bredd meter	Djup/ höjd	Antal	Beskrivning	Status	Bedömning
1	Brott/täkt	20	15	1,1	1	Brottyta i en nivå 1,1 m djup. Tre bearbetningsplatser. Enbart bredkil. Ev ämnen i blockformat. Produktion, byggnadssten/kantsten? Belägen i krön på hållmark. Trädbeväxt.	Oskadad	Övrig kulturhistorisk lämning
2	Brott/täkt	60	20	3	1	Brottyta i tre nivåer 3 m djup. Tre bearbetningsplatser. Enbart bredkil. Produktion, byggnadssten/kantsten? Mindre skada på lämnningen genom vandringsled. Belägen i krön på hållmark. Trädbeväxt.	Skadad	Övrig kulturhistorisk lämning
3	Stensättning	2	1,5	0,15	1	Stenar upp till 0,2 meter stora i ett till två lager. Flera stensamlingar runt om denna. Skadad, i praktiken helt raserad med endast en del av bottenstenarna kvar <i>in situ</i> . Tre meter NNV om 1 ytterligare en stensättning, 3x3m sten intill 0,3 m stora runda stenar. Belägen i krön på hållmark. Ej beväxt.	Skadad	Fornlämning
4	Brott/täkt	10	7	2	1	Brottyta i tre nivåer 2 m djup. Enbart bredkil. Mycket övertorvad, svårt att identifiera arbetsplatser. Produktion, byggnadssten/kantsten? Belägen i sluttning på hållmark. Trädbeväxt.	Oskadad	Övrig kulturhistorisk lämning
5	Brott/täkt	40	20	-	1	Del av stenhuggerimuseets brott. Flera nivåer, skrotsten men också ämnen. Belägen i sluttning på Oskadad hållmark. Trädbeväxt.	Oskadad	Övrig kulturhistorisk lämning
6	Brott/täkt	10	7	-	1	Brott i en nivå. Enbart bredkil. Skadad av exploatering. Belägen i sluttning på hållmark. Trädbeväxt.	Skadad	Övrig kulturhistorisk lämning
7	Brott/täkt	20	10	-	1	Brott i två nivåer. Enbart bredkil. Mycket putskärv. Mycket övertorvad, svårt att identifiera arbetsplatser. Belägen i sluttning på hållmark. Trädbeväxt.	Skadad	Övrig kulturhistorisk lämning
8	Boplat	150	120	-	1	Belägen i dalgång vilken sluttar ned mot bäck och våtmark. Marken utgörs huvudsakligen av stenig/grusig sand men även rena moränpartier förekommer. Fynd av flinta framkom på N och S sidan om våtmarken samt på ömse sidor om bäcken, vilken rinner åt SV. Inom boplaten framkom en hård samt 44 slagna flintor mellan nivåerna 38-41 m ö h. Bland dessa fanns en tvårpil, en kärna, ett spån samt nio splitter. Några av flintorna var svallade. Boplatens avgränsning mot NV, O och V är osäker. Belägen i dalgång i skog. Trädbeväxt.	Oskadad	Fornlämning
9	Boplat	110	60	-	1	Belägen i SV-sluttning, och avgränsas i SV av exploaterat detaljplanerat område. Marken utgörs av stenig och grusig sand. Fynden av flinta framkom i den O och SO delen av sluttningen och koncentrerades till nivån 33-34 m ö h. Totalt framkom 17 slagna flintor. Bland dessa fanns ett spån samt tre splitter. Inga av flintorna var svallade men vitpatinering förekom. Boplatens avgränsning mot N och O är osäker. Belägen i sluttning i skog. Trädbeväxt.	Oskadad	Fornlämning
10	Ristning, medeltid/historisk tid	0,45	0,35	-	1	Sentida ristning, 45x30 cm (O-V). Bestående av 7-9 cm höga siffror o bokstäver. Mejselhuggna. Initialerna L H och H H inom en ram. 22 6 19 och 68 runt ramen. Tolkning: 22/6 1968. 15 cm SV om är en skålgropsliknande lämning, sannolikt samtida, 5 cm diam, 1 cm dj, ojämn i botten. Belägen på krönet / ryggen av uppstickande berg, mellan väg och stenbrott. Invid sprängkant för vägskärm. Ej beväxt.	Oskadad	Övrig kulturhistorisk lämning

Sammanställd av: Swedberg & Östlund. Källor: Andersson & Ragnesten (red) 2005, Nielsen 1993, Svedhage 1996, Welinder, Pedersen, Widgren (red) 1998 samt OxCal

Hunnebo 1:647, Askum och Tossene socken, Sotenäs kommun, Västra Götalands län

Sotenäs kommun arbetar med en detaljplan för området Hällebo 2 i Hunnebostrand. Kulturlandskapet har fått i uppdrag att utreda om området innehåller tidigare okända fornlämningar.

Vid utredning framkom två boplatser från stenålder. De är från perioden 7 500 – 4 500 f Kr. Minst en av boplatserna har utsatts för en transgression. En tvärpilspets utmärker sig bland fynden av slagna flintor. En grav från brons- eller järnålder framkom på en bergsrygg inom området. Vidare framkom en sentida ristning samt sex stenindustriområden. De senare är troligen över hundra år gamla och det har troligen producerats byggnadssten i brotten, möjligen kan de även ha använts för uttag av råblock.

www.kulturland.se

Kulturlandskapet